

זהר הקדוש

עם ביאור
הפּתּר וְהַכּוּז

פרשת עקב • סוד מצות מזוזה

וְרֵאִיתֶם אוֹתוֹ וְזָכַרְתֶּם אֹתוֹ וְגו' - וכמו שהציצית מזכירה את ה' ככתוב 'וְהָיָה לָכֶם לְצִיצֵת וּרְאִיתֶם אֹתוֹ וְזָכַרְתֶּם אֹתוֹ כָּל מִצְוֹת ה' וְעִשִׂיתֶם אֹתָם, פִּינּוֹן דְּחִמִּי בַר נֶשׁ לְהֵאֵי דוּכְרָנָא - וכיוון שרואה אדם את המזוזה המזכירה את ה', אֲדַכְּרַ בְּגִרְמִיהָ לְמַעַבְדַּ פְּקוּדָא דְּמֵאֲרִיהָ - נזכר בעצמו לעשות את מצוות ה'.

וְרֵאִא דְּמֵהִמְנוּתָא - וסוד האמונה הוא: **מְזוּזָה פְּלִלָא דְּכַר וְנוֹקְבָא פְּחָדָא** - הסוד של מצוות מזוזה כפי שהיא בשורשה העליון בעולם האצילות, הרי שם נכללים במזוזה שתי בחינות, בחינת זכר ובחינת נקבה, שהם זעיר אנפין ונוקביה, ושניהם כאחד.

אחר שנתבאר שני טעמים למזוזה, טעם אחד הוא השמירה ממזיקין, וטעם שני לבלתי ישתכח ממנו זכרון ה', מפרש עתה כי המזיק שממנו שומרת המזוזה הוא שד המצוי בצד שמאל של הפתח, ועל ידי ראיית שם שד"י שבחיצינות במזוזה נוכח האדם בשם ה' שבפנים המזוזה, ובוה מכניע את השד.

בְּסַפְרָא דְּשִׁלְמָה - בספרו של שלמה המלך נמצא כתוב, **סְמִיךְ לְפִתְחָא** - שסמוך לפתח נמצאים שתי דרגות, בשני צדדים מצד ימין הטוב והן צד הרע **לְקַבֵּל תְּרִין דְּרָגִין** - וכפי שבאדם ישנם שני מדרגות, היינו שני יצרים, יצר טוב בצד ימין ויצר רע בצד שמאל, כך הוא גם בפתח הבית, בצד ימין ישנו מלאך טוב ובצד שמאל ישנו שד, **אֲזַדְמֵן - מְזַדְמֵן** לפעמים **חַד שִׁידָא** (ודא איהו) **וְאִית לִיה רְשׁוֹ לְחַבְלָא** - שד אחד, אשר יש לו רשות לחבל ולהשחית, **וְאִיהו קָאִים לְסַטְר שְׂמַלְאָא** - והוא נמצא בצד שמאל של הפתח, וכאשר נכנס אדם **זְקִיף בַר נֶשׁ עֵינָיו, חָמִי לִיה לְרֵזָא דְּשִׁמְא דְּמֵאֲרִיהָ** - זוקף את עיניו לימינו ורואה את סוד שמו של ה', **וְאֲדַכְּרַ לִיה - ומתעורר** אצלו זכרון ה', קבלת מצוותיו **וְלֹא יִכְלִי לִיה לְאִבְרָאָא** - ומכח עליית זכרון ה' בראותו את שם שד"י אשר במזוזה, לא יכול השד להרע לאדם.

אחר שביאר את אופן השמירה על האדם בשעה שנכנס, שואל: היאך תהיה השמירה ביציאה, הרי השד נמצא בצד ימין של היצוא והמזוזה בצד שמאל.

וְאִי תִּימָא - ואם תאמר, כיון שהמזוזה הנמצאת בצד ימין הנכנס, היא המגינה מפני השד, **אִי הָכִי פִי נִפְיָק בַר נֶשׁ מִתְרַעֵיהָ לְבַר, הָא הָהוּא שִׁידָא קָאִים לִימִינִיה, וּמְזוּזָה לְשִׂמְאֲלִיהָ** - אם כן, כאשר יוצא אדם מפתחו אל החוץ, הרי נמצא אותו השד מימינו, והמזוזה לשמאלו, **וְהֵיאָף אֲתַנְטִיר בַר נֶשׁ, אִי אִיהו שְׂאֲרִי לְשִׂמְאֲלִיהָ** - ובמה ישתמר האדם, הרי השד נמצא בימינו והמזוזה בצד שמאל.

ומיישב: **אֵלָא כָּל מַה דְּעַבְדַּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, כָּל מְלָה וּמְלָה אֲתַמְשְׁף בְּתַר זִיגִיָּה** - אלא בכל מה שברא הקב"ה, הכניס בכל דבר את התכונה להימשך אחר מינו, **בְּכַר נֶשׁ קִימִין תְּרִין דְּרָגִין, חַד מִימִינָא, וְחַד**

במאמר שלפנינו יבואר סוד השמירה שבמזוזה, שהיא בסוד מידת מלכותו יתברך עלינו, השומר על ישראל מן המזיקין ומיצר הרע תמיד, ובפרט בשעה שיוצאים ונכנסים. ב. טעם נוסף למצוות מזוזה, שעל ידה לא סר זכרון הקדוש ברוך הוא מהאדם, כמו ציצית שעל ידה זוכרים את כל המצוות.

לאחר מכן מבאר ב' אופנים של שמירה, הנצרכים נגד השד הנמצא בצד שמאל של הפתח: [א] שמירה על הנכנס אשר המזוזה בימינו. [ב] שמירה על היוצא, באופן שהשד נמשך ליצר הרע הנמצא בשמאל היוצא שהוא מינו, ומאחר ובמקום זה נמצאת המזוזה, מגינה על האדם

ובסיום כותב את ענין הזהירות בכבוד המזוזה: שלא יעשה טינוף ושלא ישפוך מים עכורים בשער הבית, שבוה מונע את השמירה של המזוזה. על ידי קיום מצוות מזוזה כתקנה, אף היצה"ר והשד מצטרפים בעל כרחם לשמירה. כאשר אין מזוזה כתקנה יוצא מרשות ה' ונשאר בלא שמירה

א. מזוזה בסוד מידת המלכות, והצורך בשמירה בפרט בשעת כניסה ויציאה.

פְּקוּדָא לְמַקְבַּע בַר נֶשׁ מְזוּזָה לְתַרְעִיהָ - מצוזה שיקבע אדם מזוזה לפתחו, **לְמַהוּי כָּל בַר נֶשׁ נְטִיר מְעַם קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, כַּד נִפְיָק וְכַד עֵייל** - כדי שיהיה כל אדם נשמר על ידי הקב"ה בשעה שיוצא ובשעה שנכנס, שאז נצרך הוא לשמירת הקדוש ברוך הוא ואיננו נשמר בעצמו.

ופותח לבאר את סוד המזוזה, בעיקר בזמן יציאה וכניסה, **וְרֵזָא ה' יִשְׁמַר צַאֲתָךְ וּבִאָף מַעַתָּה וְעַד עוֹלָם** (תהלים קכ"א ז), **בְּגִין דְּרֵזָא דְּמְזוּזָה אִיהו קָאִים תְּדִיר לְפִתְחָא** - שהרי סוד המזוזה נמצא תמיד בפתח, **וְדָא אִיהו פְּתַחַא דְּלַעֲלֵלָא** - והכוונה לפתח העליון של עולם האצילות, שהוא המלכות, אשר גם בו נצרכת שמירה. **וְדָא אִיהו דְּרָגָא דְּאֲקָרִי שׁוֹמֵר, לְאֲשַׁתְּפַחָא בְּנִטְרִיו** - ומידת המלכות היא המדרגה של שמירה שזוכים לה ישראל, על ידי שממליכים ומייחדים את הקב"ה בכניסה ויציאה בפתחיהם.

דְּבַר נֶשׁ לָאו אִיהו נְטִיר - שאין האדם יכול להישמר בכח עצמו **בַר נְטִירו דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּאִיהו נְטִיר תְּדִיר** - בעלדי שמירת הקדוש ברוך הוא, שהיא שמירה תמידית.

ובאיזה אופן נעשית שמירת הקדוש ברוך הוא: **וְקָאִים לְפִתְחָא, וְבַר נֶשׁ לְגו - באופן** שהקדוש ברוך הוא עומד בפתח והאדם לפניו, וכמבואר בגמרא (ע"ז י"א). ההבדל בין שמירת הקב"ה משמירת בשר ודם, שמלך בשר ודם יושב מבפנים ועבדיו משמרין אותו מבחוץ, ואילו הקדוש ברוך הוא, עבדיו יושבים בפנים והוא משמרן מבחוץ.

אחר שנתבאר טעם אחד בקביעת מזוזה והוא הצורך בשמירת הקדוש ברוך הוא, מביא טעם נוסף, שבראיית המזוזה מתעורר זכרון ה'.

ותו - ועוד טעם יש במזוזה, **דְּלֹא יִנְשִׁי בַר נֶשׁ דוּכְרָנָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְעַלְמִין** - שעל ידי כן לא ישכח אדם את הקדוש ברוך הוא לעולם, **וְדָא אִיהו פְּגוּזָא דְּצִיצִית, כְּמָה דָּאֲתָ אֲמַר** (במדבר טו לט)

פְּקוּדָא לְמַקְבַּע בַר נֶשׁ מְזוּזָה לְתַרְעִיהָ, לְמַהוּי כָּל בַר נֶשׁ נְטִיר מְעַם קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, כַּד נִפְיָק וְכַד עֵייל.

וְרֵזָא ה' יִשְׁמַר צַאֲתָךְ וּבִאָף מַעַתָּה וְעַד עוֹלָם (תהלים קכ"א ז) **בְּגִין דְּרֵזָא דְּמְזוּזָה אִיהו קָאִים תְּדִיר לְפִתְחָא, וְדָא אִיהו פְּתַחַא דְּלַעֲלֵלָא, וְדָא אִיהו דְּרָגָא דְּאֲקָרִי שׁוֹמֵר, לְאֲשַׁתְּפַחָא בְּנִטְרִיו.**

דְּבַר נֶשׁ לָאו אִיהו נְטִיר, בַר נְטִירו דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּאִיהו נְטִיר תְּדִיר, וְקָאִים לְפִתְחָא, וְכַד נֶשׁ לְגו.

ותו, דְּלֹא יִנְשִׁי בַר נֶשׁ דוּכְרָנָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְעַלְמִין. וְדָא אִיהו פְּגוּזָא דְּצִיצִית, כְּמָה דָּאֲתָ אֲמַר (במדבר טו לט) **'וְרֵאִיתֶם אוֹתוֹ וְזָכַרְתֶּם אֹתוֹ וְגו'. פִּינּוֹן דְּחִמִּי בַר נֶשׁ לְהֵאֵי דוּכְרָנָא, אֲדַכְּרַ בְּגִרְמִיהָ לְמַעַבְדַּ פְּקוּדָא דְּמֵאֲרִיהָ. וְרֵזָא דְּמֵהִמְנוּתָא, מְזוּזָה פְּלִלָא דְּכַר וְנוֹקְבָא פְּחָדָא.**

בְּסַפְרָא דְּשִׁלְמָה, סְמִיךְ לְפִתְחָא, לְקַבֵּל תְּרִין דְּרָגִין, אֲזַדְמֵן חַד שִׁידָא (ודא איהו) וְאִית לִיה רְשׁוֹ לְחַבְלָא. וְאִיהו קָאִים לְסַטְר שְׂמַלְאָא. וְזָקֵף בַר נֶשׁ עֵינָיו, חָמִי לִיה לְרֵזָא דְּשִׁמְא דְּמֵאֲרִיהָ, וְאֲדַכְּרַ לִיה, וְלֹא יִכְלִי לִיה לְאִבְרָאָא. וְאִי תִּימָא, אִי הָכִי פִי נִפְיָק בַר נֶשׁ מִתְרַעֵיהָ לְבַר, הָא הָהוּא שִׁידָא קָאִים לִימִינִיה, וּמְזוּזָה לְשִׂמְאֲלִיה, וְהֵיאָף אֲתַנְטִיר בַר נֶשׁ, אִי אִיהו שְׂאֲרִי לְשִׂמְאֲלִיה.

אֵלָא כָּל מַה דְּעַבְדַּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, כָּל מְלָה וּמְלָה אֲתַמְשְׁף בְּתַר זִיגִיָּה. בְּכַר נֶשׁ קִימִין תְּרִין דְּרָגִין, חַד מִימִינָא, וְחַד לְשִׂמְאֲלִיהָ - ובמה ישתמר האדם, הרי השד נמצא בימינו והמזוזה בצד שמאל.

ומיישב: **אֵלָא כָּל מַה דְּעַבְדַּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, כָּל מְלָה וּמְלָה אֲתַמְשְׁף בְּתַר זִיגִיָּה** - אלא בכל מה שברא הקב"ה, הכניס בכל דבר את התכונה להימשך אחר מינו, **בְּכַר נֶשׁ קִימִין תְּרִין דְּרָגִין, חַד מִימִינָא, וְחַד**

משמאלא - הנה באדם קיימים שתי מדרגות, בשני הצדדים, מדרגה אחת בצד ימין ומדרגה מצד שמאל, **ההוא דימינא אקרי יצר הטוב** - אותו אשר נמצא בצד ימין הוא הנקרא יצר טוב, **וההוא דשמאלא אקרי יצר הרע** - והאחר שבצד שמאל הוא הנקרא יצר הרע, **פיון דנפק בר נש מתרעא דביתיה**

- בשעה שיוצא אדם משער ביתו, **ההוא שינדא זקיף עינוי, וחמי ליצר הרע, דשאר לשמאלא** - אותו שד המרע זוקף את עינוי, ורואה את היצר הרע הנמצא בצד שמאל האדם **אתמשך לההוא סטרא ואתעדי מימינא** - ונמשך השד אל אותו צד של היצר הרע, וסר מצד ימין **ובההוא סטרא, קאים שמא דמאריה** - ובאותו צד, שהוא צד שמאל של היוצא, נמצאת המזוזה אשר עליה שם אדונו **ולא יכיל לקרבא ולאבאשא ליה** - ולא יכול השד להתקרב ולהרע אל האדם **ונפיק בר נש ואשתויב מניה** - ואז יוצא האדם מן הפתח וניצל ממנו.

כד עייל, הא שמא קדישא לימינא קאים, ולא יכיל לקטרגא בהדיה - וכאשר נכנס, הרי השם הקדוש אשר במזוזה עומד לימינו, ועל כן לא יכול השד אשר מקומו בשמאל לקטרג.

אחר שפירש את שני האופנים של שמירה שבמזוזה, בכניסה וביציאה, מבאר את ענין ההירות בכבוד המזוזה שלא יעשה טינוף בשער הבית, וכן שלא ישפוך שם מים עכורים, שמחמת כן יפסיד את שמירת הקדוש ברוך הוא.

ועל דא אצטריף בר נש, דלא יעביד (ס"א יעביר) טנופא ולכלוכא בתרעא דביתיה - ועל כן צריך האדם להישמר שלא יעשה טינוף

ולכלוך בשער ביתו, **ולא יושיד מיין עכורין** - וכן שלא ישפוך שם מים עכורים. ושני טעמים בדבר: **חד, דלא יעביד קלנא לגבי שמא דמאריה** - טעם אחד, שלא יהיה קלון ובזיון לגבי שם של האדון, שהוא שמו יתברך שבמזוזה. **וחד, דאית ליה רשו לההוא מחבלא לחבלא ובגין כך**

יזהר בר נש מהאי - וטעם אחד, שהרי ישנה רשות לאותו מחבל לחבל, ובעבור כן יזהר אדם מזאת, **ויזהר בר נש דלא ימנע מתרעא דביתיה שמא דמאריה** - ויזהר אדם שלא ימנע ויסיר משער ביתו שם האדון.

וכד בר נש אתקין מזוזה לפתחיה - וכאשר אדם מתקין מזוזה לפתחו, **כד עייל (ס"א ההוא בר נש), ההוא יצר הרע וההוא שינדא בעל כרחיהו נטרי ליה** - כאשר נכנס אותו האיש, אותו יצר הרע ואותו שד המזדמן לשער הבית מצטרפים בעל כרחם לשמור עליו, ומעיידים **ואמרי** - ואומרים **זה השער לה צדיקים יבאו בו** (תהלים קיח כ).

וכד לא קאים מזוזה לפתחיה דבר נש, יצר הרע וההוא שינדא מתתקנין כחדא - וכאשר לא נמצאת מזוזה לפתחו של האדם, יצר הרע ואותו השד נתקנים ומתחברים כאחד, **שוו ידיהו על רישיה בזמנא דעייל** - ומניחים את ידיהם על ראש האדם בזמן שנכנס, **פתחי ואמרי, ווי ליה לפלגיא, דהא נפק מרשותא דמאריה** - פותחים ואומרים: **אוי לו לפלוגי, שהרי יצא מרשות אדונו, מההוא זמנא קאים בלא נטירו, דלית מאן דנטיר עליה, רחמנא לישזבן** - מאותו הזמן, עומד בלא שמירה, כיון שאין מי שישמור עליו, הרחמן ישמרנו.

(תהלים קיח כ) **'זה השער לה' צדיקים יבאו בו'**. וכד לא קאים מזוזה לפתחיה דבר נש, יצר הרע וההוא שינדא מתתקנין כחדא, שוו ידיהו על רישיה בזמנא דעייל, פתחי ואמרי, ווי ליה לפלגיא, דהא נפק מרשותא דמאריה, מתהוא זמנא קאים בלא נטירו, דלית מאן דנטיר עליה, רחמנא לישזבן (צ"א ע"ב פקודאי לאומאה וכו').

נפשי צמאה לדעת

כל רז סודך

זוהר הקדוש המבואר < עם פירוש "הכתר והכבוד" ביאור בשפה ברורה הפותח את לב הלומד, עם מקורות וביאורים על פי גדולי המפרשים

גדולי הצדיקים שליט"א מעידים: ביאור נפלא כזה טרם בא לעולם

